Veridian E-Journal, Slipakorn University
ISSN 1906 - 3431

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรกับการพัฒนาการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์*

Economic Factors of Farmers Effecting on Agricultural Development in Land Reform Area: Lam Nang Rong Sub-district, Non Din Daeng District, Burirum Province

รัฐพงษ์ จันทคณานุรักษ์ (Ratthaphong Chanthakhananurak)**
ศุภพร ไทยภักดี (Supaporn Thaipakdee)***
พันธ์จิตต์ สีเหนี่ยง (Panchit Seeniang)***

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร และ 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ จากกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างจำนวน 92 ราย โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน รวมถึงใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และวิเคราะห์ค่าพหุคูณถดถอย (Multiple Regression Analysis) ผลวิจัย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาภาระหนี้สินที่ส่วนใหญ่เกิดจากภาคการเกษตร ซึ่งมีจำนวนภาระหนี้สินที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรายได้ และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการออมเงิน รวมถึงรูปแบบการจำหน่ายผลผลิตส่วนใหญ่ที่ยังคงขาดการรวมกลุ่มเพื่อขายผลผลิต ซึ่งราคา รับซื้อผลผลิตถูกกำหนดโดยผู้รับซื้อผลผลิต และเกษตรกรไม่มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเกษตร พบว่า จำนวนพื้นที่เช่า รูปแบบการชำระค่าเช่า และอัตราค่าเช่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเกษตร ที่ระดับนัยสำคัญ .05 รวมถึง ภาระหนี้สินภาคเกษตร และการดำเนินกิจกรรมอันเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของ ส.ป.ก. เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเกษตร ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยดังกล่าว ได้แก่ การแก้ไขปัญหา หรือบรรเทาปัญหาสภาวะหนี้สินของเกษตรกร เพื่อให้การพัฒนาต่างๆ สามารถดำเนินต่อไปได้ พร้อมทั้งให้ความรู้ในด้านการบริหาร

---

* บทความนี้นำเสนอข้อมูลปัจจัยด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ส่งผลต่อการการพัฒนาการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

This article presents information about economic factors of farmers effecting on agricultural development in Land Reform area: Lam Nang Rong sub-district, Non Din Daeng district, Burirum province.

** ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นครปฐม 73140

Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, Nakhon Pathom 73140, Thailand. โทร 084-4705719, 034-351891

Email address: Habenaria@hotmail.com

*** ภาควิชาส่งเสริมละนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตรกำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นครปฐม 73140

Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, Nakhon Pathom 73140, Thailand. โทร 034-351891

จัดการต้นทุนทางเศรษฐกิจในการทำการเกษตรและนอกภาคเกษตร รวมทั้งแนวทางในการจำหน่ายและจัดการกับผลผลิตอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การพัฒนา ปฏิรูปที่ดิน การเกษตร บุรีรัมย์

Abstracts

The objectives of this research were to examine 1) Farmers' economic data and 2) Economic factors effecting on agricultural development in Land Reform Area Lam Nang Rong sub-district, Non Din Daeng district, Burirum province. The samples were 92 farmers selected by using multi-stage sampling. The tool for data collecting was schedule questionnaires by using an interview method and observation. The descriptive statistics and multiple regression analysis were used for data analysis. The study found that farmers had debt caused mainly from agricultural sector which was a heavy burden when comparing with income. Most of the farmers did not have money savings. They lacked of aggregation to sell their product and usually sold it without processing. Most of the time, purchasing price was determined by buyers. Economic factors that significantly effecting on agricultural development at .05 level were: a number of rental area, payment patterns, and rental rates. Whereas agricultural sector debt and activities that promoting and supporting the implementation of Agricultural Land Reform Office had significantly effecting on agricultural development at .05 level. Therefore, the research suggestions were: solving or alleviating farmer's debt should be done in order to continuing various developments. Moreover, knowledge on management economic costs and produce distribution and management must be provided appropriately.

Key words: economic factors, development, land reform, agricultural, Burirum

บทนำ

ปัญหาภาคเกษตรของไทยจากอดีตถึงปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่อยู่บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากสาเหตุของการปฏิรูปที่ดิน อันได้แก่ การไร้ที่ดินทำกิน ค่าเช่าที่สูง ราคาผลผลิตที่ตกต่ำ ความยากจน หรือสภาวะหนี้สินเป็นต้น ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับบริบทเศรษฐกิจทั้งสิ้น กระทั่งในปี พ.ศ. 2518 รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้กับเกษตรกร ในขณะเดียวกันก็มุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับอาชีพเกษตร กรรม เพื่อให้เกษตรกรมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

แต่ทว่าเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในปัจจุบันกลับไม่สามารถหลุดพ้นจากวังวนของปัญหาด้านเศรษฐกิจได้ และไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินได้อย่างชัดเจน ในขณะเดียวกันปัญหาในบริบทด้านเศรษฐกิจกลับทวีความรุนแรงเพิ่มทุกขณะ และขยายวงกว้างออกไป จากสภาพการณ์ดังกล่าว จึงส่งผลต่อการพัฒนาการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

Veridian E-Journal, Slipakorn University
ISSN 1906 - 3431

ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร และปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นข้อมูล และแนวทางในการจัดการกับปัญหา อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างเป็นรูปธรรม

ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ที่มีผลต่อการพัฒนาในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของเกษตรกร ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในรูปแบบต่างๆเป็นจำนวนมากจากอดีตถึงปัจจุบัน

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการปฏิรูปที่ดิน คือ การกระจายพื้นที่ถือครอง การควบคุมอัตราค่าเช่าที่ดิน และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอื่นๆ อันส่งเสริมการพัฒนาไปสู่ความมั่งคั่ง แก่เกษตรกร ผู้ไร้ที่ดินทำกิน ให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แนวคิดการปฏิรูปที่ดินในประเทศไทยเริ่มต้นขึ้นในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่เริ่มมีความชัดเจนในปีพ.ศ. 2516 จากการเรียกร้องของกลุ่มชาวนา และบุคคลในภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาที่ดินทำกิน การถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน และส่วนหนึ่งยังเรียกร้องความเป็นธรรมในสิทธิการถือครองที่ดินของตนเองจากภัยคุกคามต่างๆ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (2543) สาเหตุสำคัญของการนำมาซึ่งการปฏิรูปที่ดินในไทยคือ 1) การเพิ่มขึ้นของประชากร ในขณะที่ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีจำกัด 2) อัตราค่าเช่าที่ดินสูงและปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้อง 3) ปัญหาความยากจนและหนี้สินภาคเกษตรกรรม 4) ปัญหาเกษตรกรที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่งส่งผลต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุน สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (2549) วัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อ 1) ปรับปรุงสิทธิการถือครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้แก่ เกษตรกรผู้เช่าที่ดิน ผู้ไร้ที่ดิน และผู้ประสงค์จะเป็นเกษตรกร 2)พัฒนาอาชีพเกษตรกรรมและใช้ทรัพยากรดินให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ให้บริการด้านสินเชื่อ และการตลาด 3) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง สถาบันเกษตรกร และพัฒนาอาชีพนอกภาคเกษตร รวมถึงการบริการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และเพิ่มสวัสดิการให้แก่เกษตรกร แนวทางการพัฒนาในพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การทำการเกษตรและการดำรงชีพ รวมถึงการพัฒนารายได้ และปรับปรุงโครงสร้างการผลิต โดยการฝึกอบรมองค์ความรู้ด้านการเกษตร และนอกภาคการเกษตร ตลอดจนพัฒนาสถาบันเกษตรกร การจัดการด้านการตลาดและระบบสินเชื่อ การพัฒนารายได้และปรับปรุงโครงสร้างการผลิต (สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2543)

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540) กล่าวถึงแนวคิดในการพัฒนาการเกษตร ไว้ว่า ปัจจุบันประชากรในโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการแข่งขันและมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะปัจจัย 4 ที่มาจากการเกษตรพื้นฐาน และการใช้ทรัพยากรที่มากขึ้น ขาดการอนุรักษ์ ทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่หมดไปก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลน ความอดอยาก ซึ่งในอนาคตปัญหาดังกล่าวทวีความรุนแรงมากขึ้น การพัฒนาการเกษตรจึงมีความจำเป็น เพื่อให้มนุษย์มีอาหารเพียงพอต่อการดำรงชีพ กฤษ ศรีมงคล (2549) ได้ระบุถึงหลักการพัฒนาการเกษตร

ว่า นอกจากจะใช้แนวความคิดทฤษฎีและปรัชญาในการพัฒนาโดยทั่วไปแล้ว ยังต้องคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นระบบนิเวศใหญ่ และสังคมมนุษย์ ซึ่งแยกหลักการพัฒนาการเกษตรไว้ 2 ระดับ คือ 1) หลักการพัฒนาการเกษตรระดับนโยบาย โดยการใช้ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ ประกอบไปด้วย กำหนดอัตราการขยายตัวทางการเกษตร การรักษาเสถียรภาพทางการเกษตรให้มั่นคง การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน และการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ระหว่างเกษตรกรด้วยกัน และอาชีพอื่นๆ เพื่อขจัดความเลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม 2) หลักการพัฒนาการเกษตรในระดับพื้นที่ โดยพิจารณาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมมนุษย์ โดยมีหลักการ คือ ความเข้าใจสภาพแวดล้อมในพื้นที่ โดยทำความเข้าใจทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคมศาสตร์หรือสังคมเกษตร รวมถึงการวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหาจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร และคำนึงถึงสภาพแวดล้อมท้องถิ่นเป็นสำคัญ และผู้ได้รับการพัฒนาจะต้องมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นใจ โดยการศึกษาเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจ สามารถมองเห็นปัญหา และแก้ไขด้วยตนเองได้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2539) ได้มีการระบุจุดมุ่งหมายของการพัฒนาการเกษตร และวิธีการพัฒนาการเกษตร ไว้ได้แก่ การพัฒนาการเกษตรประกอบไปด้วย การสร้างพื้นฐานให้มั่นคง โดยให้ประชาชนพอมีพอกิน พอใช้ สามารถพึ่งพาตนเองเสียก่อน จึงเสริมสร้างความเจริญในระดับที่สูงขึ้น ในขณะเดียวกันก็สร้างชุมชนเกษตรให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ โดยที่การพัฒนาจะต้องสอดคล้องกับความสามารถ และความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงรวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เป็นหลักในการพัฒนา ส่วนวิธีการพัฒนาการเกษตรได้แก่ 1) ศึกษาพื้นฐานเดิมของสังคม และข้อมูลพื้นที่ เพื่อใช้กำหนดแนวทางการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของชุมชน โดยต้องรู้ว่าข้อใดเป็นจุดเด่น และจุดด้อย ในพื้นที่ดังกล่าวจะเป็นปัจจัยที่นำมาสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนา และ 2) ใช้หลักวิชาการเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการปฏิบัติงานเชิงบูรณาการอย่างเป็นขั้นตอนโดยคำนึงถึงความพร้อมของชุมชน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพสังคมของเกษตรกรเป็นสำคัญ พัฒนา สุขประเสริฐ (2542) ได้กล่าวถึงมาตรฐานชี้วัดการพัฒนาการเกษตร ไว้ 2 แบบ ได้แก่ 1) ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ เช่น รายได้ รายจ่าย ระดับการศึกษา จำนวนประชากร เป็นต้น และ 2) ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ เช่น ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรม และสถาบันทางสังคมต่างๆ

กีรติ เชาว์ตฤษณาวงษ์ (2557) ได้กล่าวว่าปัจจุบันประเทศไทยมุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยให้ความสำคัญกับระบบทุนนิยม ส่งผลให้พฤติกรรมการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปและก่อให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา อาทิ ปัญหาความยากจน ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นต้น กระทั่งตกอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ จากสภาพการณ์ดังกล่าว จึงได้เสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด และลดการพึ่งพาปัจจัยต่างๆจากภายนอก โดยการแปรรูปวัตถุดิบต่างๆภายในชุมชน เพื่อให้อุปโภค บริโภค และจัดจำหน่าย ควบคู่ไปกับการเสริมรายได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2521) ได้ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิ์ พ.ศ. 2520 พบว่า เกษตรกรประสบปัญหา ราคาผลผลิตตกต่ำ และถูกกดราคา ตลอดจนปัญหาด้านการตลาดและการขนส่ง ขณะที่ นรินทร์ มนะเกษตรธาร (2535) ได้ศึกษา การละทิ้งที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในโครงการปฏิรูปที่ดินป่าทับเสลาฝั่งขวา บ้านซับป่าพลู หมู่ที่ 6 ตำบลป่าอ้อ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

Veridian E-Journal, Slipakorn University
ISSN 1906 - 3431

พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้เกษตรกรตัดสินใจละทิ้งที่ดินคือ อายุ จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนสินเชื่อที่เกษตรกรได้รับจากสถาบันการเกษตร มูลค่าทรัพย์สินของเกษตรกร การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน รวมถึงอร่าม แก้วนิล (2548) ได้ศึกษาลักษณะโครงสร้างพื้นฐาน และความคาดหวังของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลระเริงอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า โครงสร้างขั้นพื้นฐานที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญและมีปัญหามากที่สุดคือ ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ ขาดตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตร ขาดแหล่งเงินทุนในระบบ หนี้สินนอกระบบ และความคาดหวังของเกษตรกรได้แก่ การช่วยเหลือด้านเงินทุนประกอบอาชีพ และปัจจัยการผลิตทางการเกษตร และไพรรินทร์ พฤตินอก (2555) ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคของอาชีพเกษตรกรรมกับกองทุนหมู่บ้าน โดยพบว่าปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ การพึ่งพาเทคโนโลยีที่มากเกินไป ส่งผลต่อการใช้เงินลงทุนที่สูงขึ้น และยังคงต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากความแปรปรวนของธรรมชาติ ที่อาจก่อให้เกิดภาวะขาดทุนและส่งผลต่อความสามารถในการใช้คืนเงินกู้ รวมถึงพฤติกรรมที่เป็นความเสี่ยงต่อภาวะสินค้าล้นตลาดของเกษตรกรที่มักจะทำอาชีพเหมือนหรือเลียนแบบกันทั้งหมู่บ้าน

วิธีการวิจัย

ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย

การวิจัยดังกล่าวมีช่วงระยะมีเวลาในการวิจัยระหว่าง เดือนพฤศจิกายน 2557 – สิงหาคม 2558

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

กลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 จำนวน 1,126 ราย และคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่างใช้โดยตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และคลาดเคลื่อนร้อยละ 10 (สิน พันธุ์พินิจ, 2553) ได้กลุ่มตัวอย่าง 92 ราย และใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ในการตอบแบบสอบถาม รวมถึงใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์ร่วมด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะปลายเปิดและปลายปิด และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงการสังเกตสภาพการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถิติที่ใช้ในงานวิจัย

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และใช้การวิเคราะห์พหุคูณถดถอย (Multiple Regression Analysis) ในการทำนายปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิจัยและอภิปราย

1. ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 ราย พบว่า เพศหญิงร้อยละ 72.8 และเป็นเป็นเพศชาย ร้อยละ 27.2 อายุโดยเฉลี่ย 51.28 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา (ป.6) ร้อยละ 45.7 รองลงมาระดับประถมศึกษา (ป.6) ร้อยละ 20.6 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) ร้อยละ 15.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ร้อยละ 10.9 อื่นๆ คือไม่ได้เข้าศึกษาเลยนั้นมีจำนวน ร้อยละ 3.3 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 2.1 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 1.1 เกษตรกรมีประสบการณ์การทำการเกษตรในเขต ส.ป.ก. 28 ปี ร้อยละ 75.0 และ 10-27 ปี ร้อยละ 25.0 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระยะเวลาของประสบการณ์ทำให้ทราบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเกษตรกรที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในเขต ส.ป.ก. ในระหว่าง (ก่อนปี 2530 – ปี 2558) อันเป็นระยะเวลาก่อนประกาศเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และบางส่วนคือกลุ่มเกษตรกรที่อพยพเข้ามาภายหลังการประกาศเขต ส.ป.ก. และจัดสรรที่ดินทำกินแล้ว (ภายหลังปี 2530 –ปี 2558) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร

(n=92)

ประเด็น	จำนวน (ร้อยละ)	$\bar{x}$ (S.D.)
เพศ		
ชาย	25 (27.2)	
หญิง	67 (72.8)	
อายุ เฉลี่ย (ปี)		51.28 (12.18)
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา (ป.6)	42 (45.7)	
ประถมศึกษา (ป.6)	19 (20.6)	
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)	10 (10.9)	
มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6)	14 (15.2)	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	1 (1.1)	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	1 (1.1)	
ปริญญาตรี	2 (2.1)	
อื่นๆ	3 (3.3)	
ประสบการณ์ทำการเกษตรในเขต ส.ป.ก.		
10-27 ปี	23 (25.0)	
28 ปี	69 (75.0)	

Veridian E-Journal, Slipakorn University
ISSN 1906 - 3431

2. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรมีจำนวนที่ดินทำกินโดยเฉลี่ย 12.30 ไร่ เกษตรกร ร้อยละ 72.7 ไม่มีการเช่าพื้นที่เพื่อทำการเกษตร อาทิ การปลูกมันสำปะหลัง ยางพารา เป็นต้น และร้อยละ 27.3 มีการเช่าพื้นที่เพื่อทำการเกษตร พื้นที่เช่าโดยเฉลี่ย 8.84 ไร่ อัตราค่าเช่า โดยเฉลี่ย 1,110.40 บาท/ไร่ โดยพบว่า ร้อยละ 84.0 ชำระค่าเช่าด้วยเงินสด รองลงมาคือ การหักจากผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ ร้อยละ 12.0 และหักจากรายได้ของเกษตร ร้อยละ 4.0 ซึ่งการหักจากผลผลิตที่ได้นั้น มักพบกับเกษตรกรผู้เช่าที่ดินเพื่อทำนาโดยอัตราการหักจากผลผลิตคือ 20-30 % ที่ได้ และผู้ให้เช่ามักเก็บผลผลิตจากการชำระไว้บริโภคในครัวเรือน เอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.0 เป็นเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 รองลงมาคือ ภ.บ.ท.5 ร้อยละ 25.4 และ อื่นๆ อาทิ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ใดๆเลย ร้อยละ 1.6 ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีการครอบครองพื้นที่มากกว่า 1 แปลง โดยพื้นที่บางส่วนได้ดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว บางส่วนอยู่ระหว่างการดำเนินการ และส่วนหนึ่งยังไม่มีการดำเนินการใดๆเกี่ยวกับเอกสารสิทธิ์ กิจกรรมในพื้นที่ถือครองของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็น เกษตรกรรม และที่อยู่อาศัย โดยมีสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 46.1 กิจกรรมอันเป็นการสนับสนุน ส.ป.ก. ร้อยละ 7.2 และที่ดินว่างเปล่า ร้อยละ 0.6

รายได้ในภาคเกษตรจากกิจกรรมหลักคือ การปลูกพืชไร่ อาทิ มันสำปะหลัง ข้าว และยางพาราเป็นต้น ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1,000-5,000 บาท ร้อยละ 78.3 ในช่วง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 11.9 รายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 6.5 และรายได้อยู่ในช่วง 10,001-15,000 บาท และมากกว่า 15,000 บาท ขึ้นไป รวมถึงอื่นๆ มีสัดส่วนเท่ากันที่ ร้อยละ 1.1 ส่วนรายจ่ายส่วนใหญ่ในภาคการเกษตรอยู่ที่ 1,000-5,000 บาท ร้อยละ 52.2 ต่ำกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 41.3 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 5.4 และอื่นๆ ร้อยละ 1.1 ซึ่งรายจ่ายในภาคการเกษตรนั้นจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนพื้นที่ทางการเกษตร และช่วงเวลาต้นฤดูกาลเพาะปลูก ซึ่งเกิดจากรายจ่ายด้านปัจจัยการผลิต และจะสูงขึ้นอีกครั้งในฤดูกาลเก็บเกี่ยวจากการจ้างแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้นอกภาคเกษตรจากกิจกรรม การรับจ้างทั้งในและนอกภาคเกษตรในช่วง 1,000-5,000 บาท ร้อยละ 56.5 รายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 17.4 อื่นๆ ร้อยละ 9.8 ในช่วง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 7.6 ในช่วง 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 6.5 และ 15,000 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 2.2 รายจ่ายนอกภาคเกษตรของเกษตรกร จากกิจกรรมการอุปโภคและบริโภคของครัวเรือนเกษตรกร รวมถึงค่าเล่าเรียนของบุตรหลานเกษตรกร ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 48.9 ในช่วง 1,000-5,000 บาท ร้อยละ 30.4 ในช่วง 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 19.6 และ มากกว่า 15.000 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 1.1 รายจ่ายนอกภาคเกษตรส่วนใหญ่ถูกใช้ไปกับการซื้อหาสิ่งของเพื่ออุปโภค และบริโภคภายในครัวเรือนและบางส่วนถูกใช้ไปกับการศึกษาของบุตรหลาน เกษตรกรกว่าร้อยละ 92.4 มีภาระหนี้สิน และร้อยละ 7.6 ไม่มีภาวะหนี้สิน โดยส่วนใหญ่หนี้สินมาจากภาคการเกษตร ร้อยละ 63.4 และจากภาคครัวเรือนร้อยละ 36.6 ซึ่งจำนวนหนี้สินส่วนใหญ่ที่ 150,000 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 34.1 ในช่วง 50,001-100,000 บาท ร้อยละ 32.9 ในช่วง 100,001-150,000 บาท ร้อยละ 20.0 ในช่วง 10,000-50,000 บาท ร้อยละ 10.6 และต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 2.4 ด้านการออมเงิน เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.3 ไม่มีการออมเงิน และมีการออมเงินเพียง ร้อยละ 46.7 เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ไม่มีการออมเงิน เนื่องจากรายได้เพียงพอกับรายจ่ายเดือนต่อเดือนเท่านั้น หรือบางรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และจำนวนเงินที่ออมร้อยละ 67.4 ออมเงินต่ำกว่า 1,000 บาท/เดือน รองลงมาคือ

1,000-2,000 บาท/เดือน ร้อยละ 23.3 จำนวน 2,001-3,000 ร้อยละ 7.0 และ จำนวน 3,001-4,000 ร้อยละ 2.3

เงินทุนในการทำการเกษตร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินทุนในการทำการเกษตร จากเงินทุนส่วนตัวและจากแหล่งทุนร้อยละ 70.7 เงินทุนจากแหล่งทุน ร้อยละ 14.1 เงินทุนส่วนตัว ร้อยละ 13.0 และอื่นๆ ร้อยละ 2.2 ส่วนแหล่งเงินทุนที่เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าถึงคือ แหล่งเงินทุนภาครัฐ อาทิ ธ.ก.ส. กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น ร้อยละ 70.3 แหล่งทุนภาคเอกชน อาทิ นายทุน เพื่อนบ้าน เป็นต้น ร้อยละ 25.2 และอื่นๆ ร้อยละ 4.5 การขายผลผลิตของเกษตรกรพบว่าส่วนใหญ่การขายผลผลิตทางการเกษตรด้วยตนเอง ร้อยละ 94.5 รวมกลุ่มเพื่อขายผลผลิตทางการเกษตร ร้อยละ 3.3 และอื่นๆ ร้อยละ 2.2 สาเหตุที่เกษตรกรส่วนใหญ่ขายผลผลิตด้วยตนเอง เนื่องจากบริบททางสังคมของเกษตรกรที่ไม่เอื้อต่อการรวมกลุ่มและความจำเป็นเร่งรีบของการใช้เงิน กอปรกับมีความเป็นอิสระมากกว่าเกษตรกรจึงได้ตัดสินใจขายผลผลิตในรูปแบบดังกล่าว การกำหนดราคารับซื้อผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นผู้กำหนดราคารับซื้อผลผลิต ร้อยละ 97.8 และอื่นๆ อาทิ เกษตรกรไม่มีการขายผลผลิต ร้อยละ 2.2 และเกษตรกรทั้งหมดไม่มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรคิดเป็น ร้อยละ 100.0 เนื่องสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากเกษตรกรเองที่ขาดการรวมกลุ่มที่มั่นคง ปัญหาด้านเงินทุนกอปรกับชนิดของพืชไร่ที่เกษตรกรปลูกได้แก่ มันสำปะหลัง ยางพารา โดยการแปรรูปต้องอาศัยเครื่องจักรและเทคโนโลยี ซึ่งเกษตรกรมองว่าเป็นสิ่งที่ยุ่งยากทั้งในด้านเงินทุน และความสามารถของเกษตรกร (ตารางที่ 2)

Veridian E-Journal, Slipakorn University
ISSN 1906 - 3431

ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร

(n=92)

ประเด็น	จำนวน (ร้อยละ)	$\bar{x}$ (S.D.)
ที่ดินทำกินของเกษตรกร(เฉลี่ย)ไร่		12.30 (8.27)
จำนวนพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตร		
ไม่มีการเช่าพื้นที่เพื่อทำการเกษตร	67 (72.7)	
มีการเช่าพื้นที่เพื่อทำการเกษตร(ไร่)	25 (27.3)	8.84 (6.20)
อัตราค่าเช่าที่ดิน (เฉลี่ย) บาท/ไร่		1,110.40(319.17)
รูปแบบการชำระค่าเช่าที่ดิน (จากเกษตรกร 25 ราย)		
เงินสด	21 (84.0)	
หักจากผลผลิตทางการเกษตร	3 (12.0)	
หักจากรายได้ของเกษตร	1 (4.0)	
เอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน [1/]		
ส.ป.ก. 4-01	92 (73.0)	
ภ.บ.ท.5	32 (25.4)	
อื่นๆ อาทิ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ใดๆเลย	2 (1.6)	
กิจกรรมในที่ดินถือครอง [1/]		
เกษตรกรรม	90 (46.1)	
ที่อยู่อาศัย	90 (46.1)	
กิจกรรมอันเป็นการสนับสนุน ส.ป.ก.	14 (7.2)	
ที่ว่างเปล่า	1 (0.6)	
รายได้ในภาคการเกษตร บาท/เดือน		
ต่ำกว่า 1,000	6 (6.5)	
1,000-5,000	72 (78.3)	
5,001-10,000	11 (11.9)	
10,001-15,000	1 (1.1)	
มากกว่า 15,000 ขึ้นไป	1 (1.1)	
อื่นๆ	1 (1.1)	
รายจ่ายในภาคการเกษตร บาท/เดือน		
ต่ำกว่า 1,000	38 (41.3)	
1,000-5,000	48 (52.2)	
5,001-10,000	5 (5.4)	
อื่นๆ	1 (1.1)	

ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร (ต่อ) (n=92)

ประเด็น	จำนวน (ร้อยละ)	$\overline{x}$ (S.D.)
รายได้นอกภาคการเกษตร บาท/เดือน		
ต่ำกว่า 1,000	16 (17.4)	
1,000-5,000	52 (56.5)	
5,001-10,000	7 (7.6)	
10,001-15,000	6 (6.5)	
มากกว่า 15,00 ขึ้นไป	2 (2.2)	
อื่นๆ	9 (9.8)	
รายจ่ายนอกภาคเกษตร บาท/เดือน		
1,000-5,000	28 (30.4)	
5,001-10,000	45 (48.9)	
10,001-15,000	18 (19.6)	
มากกว่า 15,000 ขึ้นไป	1 (1.1)	
สภาวะหนี้สิน		
ไม่มีภาระหนี้สิน	85 (92.4)	
มีภาระหนี้สิน	7 (7.6)	
ที่มาของภาวะหนี้สิน[1/]		
ภาคการเกษตร	78 (63.4)	
ภาคครัวเรือน	45 (36.6)	
จำนวนภาระหนี้สิน (บาท)		
ต่ำกว่า 10,000	2 (2.4)	
10,000 -50,000	9 (10.6)	
50,001 -100,000	28 (32.9)	
100,001-150,000	17 (20.0)	
มากกว่า 150,000 ขึ้นไป	29 (34.1)	
ภาวะเงินออมของเกษตรกร		
มีการออมเงิน	43 (46.7)	
ไม่มีการออมเงิน	49 (53.3)	
จำนวนเงินออม (บาท/เดือน) (จากเกษตรกร 43 ราย)		
ต่ำกว่า 1,000	29 (67.4)	
1,000 -2,000	10 (23.3)	
2,001 -3,000	3 (7.0)	
3,001 -4,000	1 (2.3)	

Veridian E-Journal, Slipakorn University
ISSN 1906 - 3431

ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร (ต่อ)
(n=92)

ประเด็น	จำนวน (ร้อยละ)	$\bar{x}$ (S.D.)
แหล่งเงินทุนในการทำการเกษตรกรรม		
เงินทุนส่วนตัว	12 (13.0)	
เงินทุนจากแหล่งทุน	13 (14.1)	
เงินทุนส่วนตัวและจากแหล่งทุน	65 (70.7)	
อื่นๆ	2 (2.2)	
แหล่งเงินทุนที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ [1/]		
ภาครัฐ อาทิ ธ.ก.ส. กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น	78 (70.3)	
เอกชน อาทิ นายทุน เพื่อนบ้านเกษตรกร เป็นต้น	28 (25.2)	
อื่นๆ	5 (4.5)	
รูปแบบที่เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร		
เกษตรกรขายผลผลิตทางการเกษตรด้วยตนเอง	87 (94.5)	
เกษตรรวมกลุ่มเพื่อขายผลผลิตทางการเกษตร	3 (3.3)	
อื่นๆ	2 (2.2)	
การกำหนดราคาผลผลิตทางการเกษตร		
ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นผลกำหนดราคา	90 (97.8)	
อื่นๆ	2 (2.2)	
การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร		
ไม่มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	92 (100.0)	

หมายเหตุ: [1/] เกษตรกร สามารถระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณในการทำนายปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อตัวแปร ได้แก่ จำนวนพื้นที่เช่าเพื่อการเกษตร รูปแบบการชำระค่าเช่า และอัตราค่าเช่า (n=92)

ตัวแปร	b	Beta	SE.b	t	p
จำนวนพื้นที่เช่าเพื่อการเกษตร	.037	.583	.008	4.443	.000
รูปแบบการชำระค่าเช่า	.411	.550	.099	4.168	.000
อัตราค่าเช่าพื้นที่	.000	-.316	.000	-2.398	.026
ค่าคงที่	1.748		.217	8.062	.000
R = .811	R^2 = .657	R^2_{adj}=.606	Overall F = 12.794		Sig F = .000

การทำนายปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า จำนวนพื้นที่เช่าเพื่อการเกษตร และรูปแบบการชำระค่าเช่ามีความสัมพันธ์แบบพหุคูณกับการพัฒนาการเกษตรในเขต ส.ป.ก. เกษตรกรรม ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และอัตราค่าเช่ามีความพันธ์แบบพหุคูณกับการพัฒนาการเกษตรในเขต ส.ป.ก. เกษตรกรรม ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) .811 และสามารถร่วมพยากรณ์การพัฒนาการเกษตรในเขต ส.ป.ก. ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ได้ ร้อยละ60.6 (R^2_{adj} = .606) ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SE.est) เท่ากับ .217

จากผลการทำนายสามารถอธิบายได้ว่า หากเกษตรกรมีจำนวนพื้นที่เช่าเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้น การพัฒนาการเกษตรในเขต ส.ป.ก. ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์จะเพิ่มขึ้น รวมถึงรูปแบบการชำระค่าเช่าที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่อัตราค่าเช่าพื้นที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม หมายถึง หากค่าเช่าพื้นที่ลดลงจะส่งผลให้การพัฒนาการเกษตรในเขต ส.ป.ก. ตำบล ลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ จะเพิ่มขึ้น โดยจำนวนพื้นที่เช่ามีอิทธิพลสูงสุด รองลงมา คือ รูปแบบการชำระค่าเช่า และอัตราค่าเช่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเกษตรในเขต ส.ป.ก. ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ต่ำสุด

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณในการทำนายปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อตัวแปรได้แก่ ภาระหนี้สินภาคการเกษตร และการดำเนินกิจกรรมอันเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของ ส.ป.ก. (n=92)

ตัวแปร	b	Beta	SE.b	t	p
ภาระหนี้สินภาคการเกษตร	.762	.885	.142	5.367	.000
การดำเนินกิจกรรมอันเป็นการส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของ ส.ป.ก.	.429	.429	.165	2.598	.029
ค่าคงที่	1.190		.131	9.095	.000
R = .876	R^2 = .771	R^2_{adj}= .721	Overall F = 15.188		Sig F = .001

การทำนายปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ภาระหนี้สินภาคการเกษตร มีความสัมพันธ์แบบพหุคูณกับการพัฒนาการเกษตรในเขต ส.ป.ก. ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และการดำเนินกิจกรรมอันเป็นการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของ ส.ป.ก. มีความสัมพันธ์แบบพหุคูณกับการพัฒนาการเกษตรในเขต ส.ป.ก. ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) .876 และสามารถร่วมพยากรณ์

Veridian E-Journal, Slipakorn University
ISSN 1906 - 3431

การพัฒนาการเกษตรในเขต ส.ป.ก. ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดงจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร้อยละ 72.1 (R^2_{adj}= .721) มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SE.est) เท่ากับ .131

จากผลการทำนายสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อภาระหนี้สินของเกษตรกรเพิ่มขึ้น และการดำเนินกิจกรรมอันเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของ ส.ป.ก. จะส่งผลให้การพัฒนาการเกษตรในเขต ส.ป.ก. ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์เพิ่มขึ้นด้วย โดยภาระหนี้สินภาคการเกษตรมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเกษตรในเขต ส.ป.ก. ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดงจังหวัดบุรีรัมย์สูงสุด รองลงมาคือกิจกรรมอันเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของ ส.ป.ก. อาทิ ร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เป็นต้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

เกษตรกรมีที่ดินทำกิน โดยเฉลี่ย 12.30 ไร่ ส่วนใหญ่ไม่มีการเช่าพื้นที่เพื่อทำการเกษตรส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากเกษตรกรไม่มีเงินทุนที่มากพอ และมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีการเช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตร พื้นที่เช่าโดยเฉลี่ย 8.84 ไร่ และมีอัตราค่าเช่าที่ดินโดยเฉลี่ย 1,110.04 บาท/ไร่ รูปแบบการชำระค่าเช่าส่วนใหญ่ ได้แก่ การชำระเป็นเงินสด สำหรับเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ส่วนใหญ่เป็น ส.ป.ก. 4-01 และมีกิจกรรมในพื้นที่ถือครอง คือ เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัยเป็นหลัก ในส่วนรายได้ของเกษตรกร แยกเป็นรายได้จากภาคเกษตรและนอกภาคการเกษตร ซึ่งมีรายได้ท่าเท่ากันคือ 1,000-5,000 บาท/เดือน สำหรับรายจ่าย ในภาคเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1,000-5,000 บาท/เดือน และรายจ่ายนอกภาคเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาท/เดือน ในด้านภาระหนี้สินของเกษตรกร เกษตรกรมีภาระหนี้สินเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นหนี้สินที่เกิดจากภาคเกษตรเป็นหลัก ภาระหนี้สินส่วนใหญ่อยู่ที่ 150,000 บาทขึ้นไป การออมเงินเกษตรกรส่วนใหญ่เกษตรกรไม่มีการออมเงิน มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีการออมเงิน เพราะมีรายได้ที่เพียงพอสำหรับใช้ในแต่ละเดือนเท่านั้น และบางเดือนรายได้ไม่พอใช้จ่าย โดยส่วนใหญ่มีจำนวนเงินออมที่ต่ำกว่า 1,000 บาท/เดือนด้านเงินทุนในการทำการเกษตรส่วนใหญ่มาจาก เงินทุนส่วนตัวและจากแหล่งทุนควบคู่กันไป โดยแหล่งเงินทุนที่เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าถึงได้คือ แหล่งเงินทุนของภาครัฐจาก ธ.ก.ส. จากการมีเอกสารสิทธิ์ การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงจำหน่ายผลผลิตด้วยตนเอง และผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคาผลผลิต โดยที่เกษตรกรทั้งหมดไม่มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรอันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านองค์ความรู้ เงินทุน และเทคโนโลยีของเกษตรกร

จำนวนพื้นที่เช่าเพื่อการเกษตร รูปแบบการชำระค่าเช่า และอัตราค่าเช่า เป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเกษตรในเขต ส.ป.ก. ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์การพัฒนาการเกษตรในเขต ส.ป.ก. ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ ร้อยละ 60.6 (R^2_{adj}= .606) ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SE.est) เท่ากับ .217 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ (R) 0.811

ภาระหนี้สินภาคการเกษตร และกิจกรรมอันเป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนการดำเนินงานของ ส.ป.ก. เป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลกับการพัฒนาการเกษตรในเขต ส.ป.ก. ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์การพัฒนาการเกษตร

ในเขต ส.ป.ก. ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ ร้อยละ72.1 (R^2_{adj}= .721) ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SE.est) เท่ากับ .131 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ (R) 0.876

ข้อเสนอแนะ

สภาพการณ์ของสภาวะทางเศรษฐกิจปัจจุบันของเกษตรกรในเขต ส.ป.ก. ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะหนี้สินจากภาคเกษตร ที่เป็นข้อจำกัดของการดำเนินกิจกรรมต่างๆของเกษตรกร ปัญหาสภาวะหนี้สินจึงเป็นปัญหาที่ต้องรีบเร่งแก้ไขในปัจจุบัน ในขณะเดียวกันการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะต้องทำอย่างเป็นระบบรัดกุม โดยไม่ใช่การช่วยเหลือที่เป็นการเพิ่มภาระหนี้สินให้กับเกษตรกร และในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงความพร้อมและบริบทต่างๆของเกษตรกรด้วยเช่นกัน เพื่อให้การพัฒนาต่างๆสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างเหมาะสม เมื่อสามารถแก้ไขปัญหาหรือบรรเทาภาวะหนี้สินได้แล้ว ควรมีการให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการกับต้นทุนในการทำการเกษตรและนอกภาคเกษตร รวมถึงแนวทางในการจำหน่าย และการจัดการกับผลผลิตอย่างเหมาะสมเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิต ในขณะเดียวกันเพื่อเป็นการลดความเสียหายที่เกิดกับผลผลิต อันจะส่งผลต่อรายได้ภาคเกษตรที่จะเพิ่มสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2539). **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนาการเกษตรไทย.**กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด. (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสมหามงคลปี กาญจนาภิเษก พ.ศ. 2539).

กฐิน ศรีมงคล. (2549). **“การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาการเกษตร.”** ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กีรติ เชาว์ตฤษณาวงษ์. (2557). "การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์เพื่อทาการเกษตรสู่การ พึ่งตนเองอย่างยั่งยืนภายใต้ความพอเพียงของชุมชนปฐมอโศก." **วารสารวิชาการVeridian E - Journal** ปีที่ 7, ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2557): 109.

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2521). **รายงานผลการวิจัย เรื่อง สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิ พ.ศ. 2520** .กรุงเทพฯ: กองนโยบายและวางแผนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

นริททร์ มนะเกษตรธาร. (2535). การละทิ้งที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรณีศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกรในโครงการปฏิรูปที่ดิน ป่าทับเสลาฝั่งขวา บ้านซับป่าพลูหมู่ที่ 6 ตำบลป่าอ้อ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญธรรม จิตต์อนันต์. (2540)**. ส่งเสริมการเกษตร.** พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด.

พัฒนา สุขประเสริฐ. (2542). “การแพร่และการกระจายเทคโนโลยี.”ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพรินทร์ พฤตินอก.(2555)."กองทุนหมู่บ้าน:ทุนทางสังคมในฐานะกระบวนการขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้าน

Veridian E-Journal, Slipakorn University
ISSN 1906 - 3431

โนนสังข์."**วารสารวิชาการ Veridian E –Journal**ปีที่ 5,ฉบับที่ 3(กันยายน – ธันวาคม 2555):139.

สิน พันธุ์พินิจ. (2553). **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์จำกัด.

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. (2543). **25 ปี ปฏิรูปที่ดิน 6 มี.ค. 43**. กรุงเทพฯ: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. (เนื่องในวันคล้ายวันสถาปนา สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม วันที่ 6 มีนาคม 2543).

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. 2549. **ประมวลกฎหมายและแนวทางปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.** กรุงเทพฯ: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.

อร่าม แก้วนิล. (2548). การศึกษาลักษณะโครงสร้างพื้นฐานและความคาดหวังของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลระเริงอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.